
ADHÆSIONSPROCES

FEF KOLDING, 17. MAJ 2024

Program

Fremsættelse af civile krav (erstatning mm) i forbindelse med en straffesag:

Almindelige regler for alle typer af straffesager, retsplejelovens kapitel 89

- Fremsættelse og behandling af civile krav
- Anke mv
- Fordele og ulemper ved adhæsionsproces

Særligt om færdselssager, færdselslovens § 110 - § 115

- Lidt om erstatningsansvarslovens § 26a
- Procesmåden
- Hvad sker der, hvis ansvarsforsikringsgesellschaften ikke har været indkaldt?
- Meget lidt om Offererstatningsloven

ALMINDELIGE REGLER OM ADHÆSIONSPROCES RETSPLEJELOVENS KAPITEL 89

Hvorfor vælge adhæsionsprocessen?

Reglerne findes i retsplejelovens § 685, jf. kapitel 89, særregler i færdselslovens §§ 110 ff og i hundelovens § 10

Nem adgang for den forurettede til at få sin ret

Kan være forudsætning for at få erstatning efter offererstatningsloven, jf. OEL § 10 (anmeldt inden 72 timer – nedlægge påstand under straffesagen). *OEL dækker ikke, hvis der er en skadesforsikring, jf. § 7*

Det er ikke nødvendigt at udarbejde en stævning – kravet fremsættes overfor Politiet eller Retten

Sagen oplyses af politiet

Anklageren skal orientere (angive ”interesserede parter” til) Retten, der indkalder parter og vidner mv

Ingen retsafgift (som hovedregel)

Ingen procesdokumenter i øvrigt

Retten skal vejlede en erstatningssøgende

Parterne i adhæsiionsprocessen

Anklager

Tiltalt

Forurettet / skadelidt

Forsvarer

Advokat – evt. beskikket

Bistandsadvokat for pårørende

Afledt forsikringskrav?

Ansvarsforsikring

Leasingselskab mm

Adhæsiionsproces – retsafgift og anke

Sager i 1. instans:

Krav fremsat under en straffesag er efter retsplejelovens § 991 er afgiftsfri.

Efterfølgende fogedforretninger vedr. samme krav er afgiftsfri, jf. retsafgiftslovens § 14, nr. 6

Anke og kære:

Anke af skyldsspørgsmålet fra anklagemyndigheden eller tiltalte: Erstatningskravet følger med (afgiftsfrit). Forudsat at erstatningskravet vedrører den tiltalte, ankesagen drejer sig om – ikke medtiltalte, hvor der ikke er anket.

Forurettede kan anke erstatningskravet i den borgerlige retsplejes former efter § 996: + Retsafgift (forudsætter at Retten har taget stilling til erstatningskravet i 1. instans – og at almindelige regler om anke ikke hindrer). *(Særlige regler i færdselssager).*

Forurettedes krav inddrages først i landsretten under en strafanke: Ikke retsafgift

Kæremål iværksat af anklagemyndigheden og tiltalte er afgiftsfri, mens kæremål iværksat af andre (fx forsikring) er afgiftspligtige, jf. § 43, nr. 3.

Ulemper ved at vælge adhæsiionsproces

Meget lang sagsbehandlingstid ved politi og anklagemyndighed

Politiets fokus i efterforskningen er på strafspørgsmålet. Sagen bliver stedmoderligt behandlet?

Indhentelse af sagkyndige erklæringer eller syn og skøn er fremmede fugle i strafferetsplejen

Vanskelige erstatningskrav bliver rutinemæssigt afvist af domstolen og henvist til civilt søgsmål (§ 991, stk. 2 – ”væsentlig ulempe” – ”ikke ubetydelig bevisførelse og procedure”. Rettens afgørelse herom kan ikke kæres – men et udskudt erstatningskrav kan genfremsættes, hvis straffesagen er anket (både bevis- og udmålingsanke).

(Undtagelse: Færdselssager - erstatningskrav for personskade kan aldrig udskydes, og erstatningskrav for tingsskade kun, hvis kravet er af ”indviklet beskaffenhed”, jf. FL § 111, stk. 2).

Adgang til at få tilkendt sagsomkostninger hos modpart? HR: Nej – *men i færdselssager ja, jf. FL § 112, stk. 4*

Forurettede kan vælge at indtale kravet under straffesagen eller anlægge en civil sag. Kan ikke gøre begge dele. UfR 1965.787 V: Reducerede sagsomkostninger i en situation, hvor erstatningskrav kunne være fremsat under straffesagen.

Hvis et krav er afgjort under en straffesag, kan der ikke senere rejses en civil sag om samme krav (UfR 2018.380 V)

Flere ulemper

Adgang til at få dom for erstatningskravet forudsætter,

(1) At anklagemyndigheden rejser tiltale

- Hvis tiltalefrafald, indenretlig bødevedtagelse eller advarsel: Der kan ikke idømmes erstatning.

- *Færdselssager, se FL § 115: Udenretlig bødevedtagelse – skadelidte kan anmode om at politiet indbringer erstatningssagen for Retten som om der var rejst tiltale.*

(2) At tiltalen omfatter den del af sagen, hvori kravet er opstået (delvis tilståelse?) – restkrav kan forfølges i civil sag

(3) At sagen gennemføres til dom (UfR 2002.864 V – faglig fejl hos anklagemyndigheden førte til frifindelse)

(4) At tiltalte har haft tilfredsstillende mulighed for at varetage sit forsvar over for erstatningskravet

(5) At Retten finder, at spørgsmålet om straf skal afgøres på samme måde som erstatningskravet

(”ensretningsprincippet”), medmindre frifindelse sker pga. særregler, fx at tiltalte er utilregnelig, jf. straffelovens § 16.

Undtagelse: Færdsel - § 115 som ovenfor: Der kan idømmes erstatning selv om tiltalte frifindes for straf

Dette forudsætter, at årsagen til frifindelse for straf også er årsagen til frifindelse for erstatning

Kan det forekomme, at tiltalte frifindes for straf, men under en civil sag (eller under særskilt anke) dømmes til at betale erstatning for de samme faktiske handlinger?

Hvem kan fremsætte krav under en straffesag

Reglerne har til formål at sikre den forurettede ved en forbrydelse en nem adgang til at få sin ret

Hvem er den forurettede:

- Den, som umiddelbart har lidt skade ved den strafbare handling
- Den der er beskyttet af den pågældende strafferegel

Afledte krav:

- Forsikringsselskabers krav efter udbetalinger ved personskade- eller tingsforsikring
- Familiens eventuelle krav, fx erstatningsansvarslovens § 26a
- Erstatningsnævnets regreskrav: Subsidiært i forhold til GM eller F/S – afventer udfald af straffesag, jf OEL § 11c.
- Et ansvarsforsikringsselskabs regreskrav mod skadevolderen: Kun i det omfang, der er særlig hjemmel til det.

Regres mellem flere skadevoldere

- Kan pådømmes under straffesagen, når de er enige om det

Hvilke erstatningskrav kan fremsættes?

Forurettedes erstatningskrav

- Skade på person eller ting efter almindelige regler
- Hvis skadelidte er afdød: Begravelsesudgifter og evt. forsørgertabserstatning
- Torteerstatning efter EAL § 26 (retsstridig krænkelse af frihed, fred, ære eller person) – vold, voldtægt mv

Godtgørelse til efterladte, EAL § 26 a

- EAL § 26 a – revideret i forbindelse med nye regler om "vanvidskørsel".

Erstatningsansvarslovens § 26 a

Erstatning til efterladte ved dødsfald efter forsætlige eller groft uagtsomme handlinger.

Grov uagtsomhed efter § 26 a er ikke nødvendigvis det samme som efter EAL § 19 – UfR 2007.2861 H (mere lempelig vurdering).

Kun til efterladte, der i særlig grad påføres psykisk lidelse og/eller krænkelser ved handlingen (dvs. **ekstraordinære tilfælde**). Færdselsdrab: HR 50.000 kr.

Hvem: **Konkret vurdering**: Stod pgl. den afdøde særligt nær? Efter forarbejderne kan dette være:

- Ægtefælle / samlever
- Hjemmeboende, mindreårige børn (evt. også stedbørn) og deres forældre
- Hjemmeboende voksne børn og deres forældre – men ikke voksne børn, der er flyttet hjemmefra, mm særlig tilknytning
- Andre, der har haft en særlig tilknytning, fx søskende, der boede sammen med afdøde

Straffesagens udfald (bevisbedømmelse) er HR afgørende for § 26 a- vurderingen, jf. UfR 2006.54 Ø.

Case: Parterne i straffesagen

Faktum:

- Under en brand i en udlejningsejendom omkommer en af lejerne, X, der er 20 år gammel.
- Politiet rejser sigtelse mod (1) lejer Y, der har forårsaget branden ved grov uagtsomhed, for uagtsomt manddrab, jf. straffelovens § 241
- Politiet rejser desuden sigtelse mod (2) udlejeren U for § 241, idet branden er blevet mere omfattende derved, at branddørene i ejendommen var holdt åbne med kiler
- De efterladte til X fremsætter overfor politiet krav om erstatning efter § 26 a

Anklagemyndigheden

- Opgiver påtale mod Y
- Rejser tiltale mod U for overtrædelse af bygningsreglementet (pligt til at vedligeholde brandsikring) – krav om bøde på 10.000 kr.

X pårørende fremsætter et krav på godtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26 a på 100.000 kr. Hvem kan kravet fremsættes mod – og efter hvilke regler:

- Lejer Y, der har forårsaget branden?
- Udlejer U, der ikke har vedligeholdt branddørene?
- U's ansvarsforsikring?
- Offererstatningen?

Særlige regler for færdelssager

Færdselslovens § 110 - § 115

Indført i 1975, men svarer i det væsentlige til §§ 66a og 67 i den tidligere færdselslov.

Færdselsloven § 111 og § 112

§ 111

Hvis der rejses tiltale for en skadeforvoldende lovovertrædelse, der kan medføre erstatningsansvar efter dette kapitel, skal der gives den eller de skadelidte lejlighed til at påstå erstatning. Hvis der ikke opnås forlig om erstatningen, skal erstatningspåstandene påkendes under sagen, selv om straf ikke pålægges tiltalte. (*Fx fordi tiltalte er utilregnelig eller kravet er forældet strafferetligt set*).

Stk. 2. I særlige tilfælde, hvor erstatningskravet angår materiel skade og er af indviklet beskaffenhed, kan retten dog, efter at forlig forgæves er prøvet, nægte kravets forfølgning under straffesagen.

(Retten kendelse om at udskyde erstatningspåstanden til civilt søgsmål kan kæres, jf. færdselslovens § 113, stk. 4, i modsætning til den almindelige regel, retsplejelovens § 995, stk. 4)

§ 112

Påkendelse af erstatningsspørgsmålet kan ske før eller efter afgørelsen af spørgsmålet om straf.

(I modsætning til den almindelige regel, hvorefter disse spørgsmål skal afgøres samtidig – dog kun af juridisk dommer, hvis lægdommere medvirker).

Anke af dommen i straffesagen – færdselslovens § 113

§ 113

Ankes en straffesag, under hvilken erstatningsspørgsmålet er blevet påkendt, anses enhver, der for erstatningsspørgsmålet vedkommende har været part i den indankede sag, tillige som part under anken, hvis erstatningsspørgsmålet tages under påkendelse. *(Dvs. også en part, der ikke har anket).*

Stk. 2. Den i retsplejelovens § 996 nævnte adgang til at anke i den borgerlige retsplejes former står åben for enhver, der, for så vidt angår erstatningsspørgsmålet, har været part i sagen.

Stk. 3. Med hensyn til anke betragtes en særskilt påkendelse af straffe- eller erstatningspåstanden som en selvstændig dom. *(I modsætning til hovedreglen, hvor erstatningen ikke kan påankes alene).*

Stk. 4. (...)

Erstatningssagen kan fortsætte trods afslutning af straffesagen

Færdselslovens § 115

§ 115

Hvis spørgsmålet om straf for en skadeforvoldende lovovertrædelse, der kan medføre erstatningsansvar efter dette kapitel, er afgjort ved udenretligt bødeforelæg, skal politiet efter anmodning fra en skadelidt indbringe erstatningsspørgsmålet for den ret, for hvilken der ellers ville være blevet rejst tiltale.

Erstatningsspørgsmålet behandles herefter, som om der var rejst tiltale i sagen. § 111, stk. 2, § 112, stk. 2-4, og § 113, stk. 2 og 4, finder tilsvarende anvendelse.

Politiet skal underrette de skadelidte om deres adgang til at forlange erstatningsspørgsmålet indbragt for retten.

(Sml. situationen i brandsagen, jf. ovenfor: Forurettede er i andre sager bundet af politiets påtaleopgivelse, og eksistensen af et erstatningskrav forhindrer normalt at straffesagen kan afsluttes med en udenretslig bødevedtagelse).

Politiet tilsiger ikke forsikringssselskabet til straffesagen?

Enten på grund af forglemmelse, eller fordi de ikke mener, at de har pligt til det?

Parterne i adhæsions-sagen, færdselslovens § 112, stk. 2 - 3

§ 112

(...)

Stk. 2. Det forsikringssselskab, i hvilket der er tegnet ansvarsforsikring for det køretøj, som tiltalte benyttede, eller den, der efter § 109, stk. 3, hæfter for den skete skade, anses for erstatningsspørgsmålets vedkommende som part i sagen og skal tilsiges til ethvert retsmøde med det varsel, som efter retsplejelovens § 175 gælder for vidner i straffesager.

Stk. 3. Påhviler der efter § 104 andre end tiltalte erstatningsansvar, skal tillige disse tilsiges til ethvert retsmøde med det i stk. 2 nævnte varsel. Bestemmelserne i § 110, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 110

(...)

Stk. 2. Enhver, der tilsiges efter stk. 1, kan ved at fremsætte begæring herom til retsbogen indtræde som part i sagen. Indtræder han ikke, er afgørelsen af erstatningsspørgsmålet ved dom eller forlig bindende for ham.

Case: Byretten dømmer forsikringstager til at betale erstatning efter EAL § 26a. F/S har ikke været tilsagt

Forsikringsselskabet modtager kopi af en byretsdom, hvorefter de som ansvarsforsikrer skal betale erstatning i en færdselssag efter EAL § 26a.

Hvad gør vi? I hvert fald 5 muligheder:

- (1) Hvis dommen er korrekt – betaler den idømte erstatning?
- (2) Nægter at betale pga. rettergangsfejl, jf. § færdselslovens § 112 – har dommen retskraft overfor F/S?
- (3) Anmodning om genoptagelse, jf. retsplejelovens § 987?
- (4) Anke af byretsdommen?
- (5) Anmodning om at indtræde i ankesagen? (forudsat dommen er anket af en af de andre parter).

Mulighed 2 – Nægte at betale, fordi dommen ikke har retskraft

Har en dom over forsikringssselskabet retskraft, når selskabet ikke har været tilsagt til retsmødet? **Tvivlsomt. Ingen praksis om spørgsmålet (?)**

For at anse dommen for retskraftig:

Ansvarsforsikringen dækker normalt det erstatningsansvar, som forsikringstageren er blevet pålagt ved dom.

Forsikringsaftalelovens § 95: "Når den sikredes erstatningspligt over for den skadelidte er fastslået og erstatningens størrelse bestemt, indtræder den skadelidte i den sikredes ret imod selskabet, for så vidt han ikke er fyldestgjort" - samt færdselslovens § 108.

I givet fald består kravet i 3 år (alm. forældelse).

Imod at anse dommen for retskraftig:

- Det fremgår af § 110, stk. 2, at enhver, der tilsiges [til retsmødet] kan ved at fremsætte begæring herom til retsbogen indtræde som part i sagen. Indtræder han ikke, er afgørelsen af erstatningsspørgsmålet ved dom eller forlig bindende for ham. *Det vil sige: I så fald har dommen retskraft.*
- § 112, stk. 2 siger, at forsikringssselskabet skal tilsiges, og at § 110, stk. 2, så finder anvendelse – altså: *Hvis F/S er tilsagt men vælger ikke at indtræde som part i sagen, da er dommen retskraftig. Modsætningsvist: Ellers er den det ikke!*

Erstatningsnævnets kendelse (Nævnets Årsberetning 2007, 7.4, nr. 07-520-07934)

Skadevolder dømt for overtrædelse af straffelovens § 241 og § 253, nr. 2 samt færdselsloven for at have påkørt og derved dræbt en mand, der sad på kørebanen.

Afdødes hustru blev af Retten tilkendt erstatning på 834.880 kr. Ingen anke – ankefristen sprunget.

Skadevolders ansvarsforsikring var ved en fejl ikke inddraget under straffesagen, sml. færdselslovens § 112.

F/S meddelte, at man ikke mente at være bundet af dommen, men tilbød ½ erstatning pga. afdødes grove uagtsomhed. Forlig accepteret.

Erstatningsnævnet afslog at dække restkravet, da hustruen ved forliget havde afskåret sig selv – og dermed nævnet – fra at få restkravet dækket af forsikringen.

Det vil sige: Modparten accepterede, at dommen havde ikke retskraft – men spørgsmålet ikke afgjort af Retten.

Mulighed 3: Genoptagelse: Hmm, nej, næppe, heller ikke analogi..

Retsplejelovens § 987 (straffesager)

(1) En udebleven tiltalt, der har haft lovligt forfald eller som ikke har haft kendskab til stævningen.

(2) En tiltalt, der er blevet domfældt uden retsmøde efter § 897, stk. 1, nr. 3.

Retsplejelovens § 367 (civile sager)

Den, der er dømt som udebleven, kan kræve sagen genoptaget

Dvs. ikke hjemmel til genoptagelse i forhold til F/S

Mulighed 4: Anke med påstand om hjemvisning eller realitetsbehandling af erstatningsspørgsmålet

Kan forsikringssselskabet anke dommen, selv om hverken anklagemyndigheden eller tiltalte vil anke?

- Ja, fordi selskabet skal anses for part i sagen, jf. færdselslovens § 112, stk. 2. (Ændrer på ældre praksis, UfR 1929 145/1 V og UfR 1934 810 Ø)
- Kan dette ske i strafferetsplejens former? Ja, forsikringssselskabet kan vælge, jf. ovenfor. Kan også ske ved anke efter § 996, dvs. som civil anke. Her er **ankefristen 4 uger**, jf. § 372. (Efter § 372, stk. 2 – kan tillade anke indtil 1 år efter dommens dato. Mulighed for tilladelse til senere anke i § 399)

Ankefristen i straffesager er 14 dage fra dommens dato, jf. retsplejelovens § 904, stk. 1.

- Særregel i retsplejelovens § 910, stk. 2: Landsretten kan tillade en senere anke, når en part fx ikke var bekendt med dommen. I så fald skal anke ske senest 14 dage efter opnået kendskab.
- Særregel i retsplejelovens § 907: Anklagemyndigheden kan anke til fordel for tiltalte selv om ankefristen er overskredet, jf. retsplejelovens § 907, stk. 3.

Anke skal ske til anklagemyndigheden eller til den relevante byret. Ankemeddelelsen skal underskrives af parten og angive ankegrunden (påstanden), men er ellers ikke for bunden.

Mulighed 5a: Forsikringssselskabet indtræder i ankesagen og landsretten afgør erstatningen

UfR 2015.280 V

T var tiltalt for overtrædelse af bl.a. færdselsloven, og blev i byretten den 9. maj 2015 dømt til at betale 3 x 50.000 kr. til tre efterladte, jf. EAL § 26a (kravet var 3 x 75.000 kr.).

Både tiltalte og anklagemyndigheden ankede dommen til landsretten. Erstatningskravet var ikke nævnt i ankemeddelelsen.

F/S var ikke tilsagt efter § 112, men var orienteret om erstatningskravet fra bistandsadvokaten, der den 15. maj 2015 også oplyste om dommens resultat.

Ved brev af 29. juli 2015 til landsretten anmodede F/S om tilladelse til at indtræde i ankesagen.

Landsretten udtalte, at F/S efter reglen i FL § 113 må anses for part i ankesagen, hvis erstatningsspørgsmålet kan tages under påkendelse i anken. Dette kan ske efter begæring fra en forurettet, jf. RPL § 995, stk. 2, og dermed også af en ansvarsforsikrer i færdselssager. Brevet til landsretten var tilstrækkelig ”begæring”, og det havde ikke betydning, at ankefristen var udløbet.

Landsretten tog herefter erstatningskravet under påkendelse i ankesagen.

Utrykt ØLK af 29. januar 2024 (3. afd. nr. S-2626-23)

T var i Byretten dømt for straffelovens § 241 og færdselsloven ved at have forvoldt A's død ved vanvidskørsel. Straffet med fængsel i 5 år, og idømt erstatning til A's moder efter EAL § 26 a med 100.000 kr.

T ankede dommen til formildelse og frifindelse for påstanden om erstatning efter EAL § 26 a.

F/S havde ikke været tilsagt til retsmødet i Byretten, sml. FL § 112, og anmodede nu landsretten om tilladelse til at indtræde i straffeankesagen med påstand om, at erstatningen skulle fastsættes til et mindre beløb end i byrettens dom.

Bistandsadvokaten anførte, at tiltalte var repræsenteret ved forsvarer, hvorfor F/S anmodning var "ufornøden". Anklagemyndigheden tilsluttede sig bistandsadvokatens bemærkninger. Forsvareren udtalte sig ikke om spørgsmålet.

Landsretten fastslog, at F/S skal anses som part i sagen og tilsiges til ethvert retsmøde, jf. FL § 112. Selv om F/S ikke havde været tilsagt i byretten, havde selskabet status som part i ankesagen, jf. FL § 113, og landsretten kunne tage påstanden om nedsættelse/frifindelse under påkendelse.

Mulighed 5b: Forsikringssselskabet indtræder i anken, og sagen hjemvises til byretten

UfR 2022.292 Ø

T blev dømt for overtrædelse af straffelovens § 241 og færdselsloven ved at have påkørt en bil og derved dræbt forurettet. T desuden dømt til at betale erstatning, herunder EAL § 26 a til forældrene med 2 x 30.000 kr. Dommen blev anket af tiltalte.

F/S var ikke tilsagt under byretssagen, sml. FL § 112. Overfor landsretten nedlagde selskabet påstand om frifindelse for påstanden om betaling af erstatning efter § 26 a.

Tiltalte nedlagde påstand om hjemvisning af sagen til Byretten, subsidiært frifindelse for erstatningskravet. Forældrene nedlagde påstand om en højere erstatning.

Landsretten konstaterede, at F/S ikke – i strid med FL § 112 – havde været tilsagt til retsmødet i Byretten, og at sagen rummede et ”ikke ukompliceret” spørgsmål om erstatning. Derfor blev spørgsmålet om erstatning og godtgørelse hjemvist til byretten til fornyet behandling af disse spørgsmål.

København

Gdanskgade 18
2150 Nordhavn

Aarhus

Værkmestergade 2
8000 Aarhus C

+45 72 27 00 00

www.bechbruun.com

info@bechbruun.com

Advokatpartnerselskab

Hold dig opdateret

Poul Gade, Senioradvokat Ph.D.

Bech-Bruun Aarhus

pga@bechbruun.com

+45 25 26 34 23